

hem niets bekend' (deze, die in juli '44 nog in leven was, is spoorloos verdwenen).¹

Het Karèn-hoofd dat de vier andere ontsnapten het langst had geholpen ('zelfs had hij verklaard de eigenaar te zijn van het door mij weggegoorpen geweer'²), werd door de Japanners terechtgesteld – van Hemert, Portier, Schuurman en Knoester werden naar het krijgsgevangenenkamp te Kanchanaburi in Thailand gevoerd en in oktober door de Japanse krijgsraad te Singapore gevonnist: kapitein van Hemert kreeg levenslang, de drie lagere militairen werden tot vijftien jaar dwangarbeid veroordeeld. Van Hemert stierf in gevangenschap, de drie anderen werden in augustus '45 bevrijd.

In vrijheid gebleven zijn voorts nog twee Knil-militairen: L. F. van der Worm en B. N. Tuinenburg, en tenslotte een groep van achttien krijgsgévangenen – die laatste groep is evenwel pas ontsnapt toen de betrokkenen, na aan de Birma-spoorweg gewerkt te hebben, zich bij Bangkok in een klein kamp bevonden.

Van der Worm, die op een van de eerste dagen van zijn vlucht, midden '43, al zijn kleren was kwijtgeraakt³, vond, slechts gekleed in een uit planten gevlochten broekje, hulp bij een kluizenaar en woonde vervolgens tot Japans ineenstorting, d.w.z. anderhalf jaar lang, geheel alleen in het oerwoud – 'toen werd het zo vertrouwd als de huiskamer met de schemerlamp.'⁴ Tuinenburg had het voordeel dat hij de zoon was van een Thaise moeder en van haar het Thais had geleerd; hij zakte met een vlot de Kwai af, woonde enkele maanden in een Boeddhistisch klooster, kwam vervolgens bij een Thaise guerrillagroep terecht maar keerde, deze wantrouwend, naar het klooster terug, waar hij tot aan het einde van de oorlog onderdak vond.

De achttien die uit het kamp bij Bangkok ontsnapten, allen Indische Nederlanders met een donkere huidskleur dan wel inheemse Knil-militairen⁵ deden dit op grond van het (onjuiste) bericht dat de Britten al het noorden van Thailand waren binnengedrongen. Zij maakten zich in groepjes van twee uit de voeten en konden onder leiding van de Ambonneser sergeant J. Saimina een bivak inrichten waarin zij zich met steun van Thais tot het einde van de oorlog als landbouwers wisten te handhaven.

¹ A.v. ² A.v., p. 5. ³ Hij had ze te drogen gehangen en was aan het baden, toen een Japanse patrouille naderde. ⁴ Aangehaald door Gerth van Zanten in *De Telegraaf*, 21 maart 1964. ⁵ Onder de aan de Birma-spoorweg ingezette Knil-krijgsgevangenen bevonden zich ca. vijfhonderd inheemsen, grotendeels Ambonnesen.